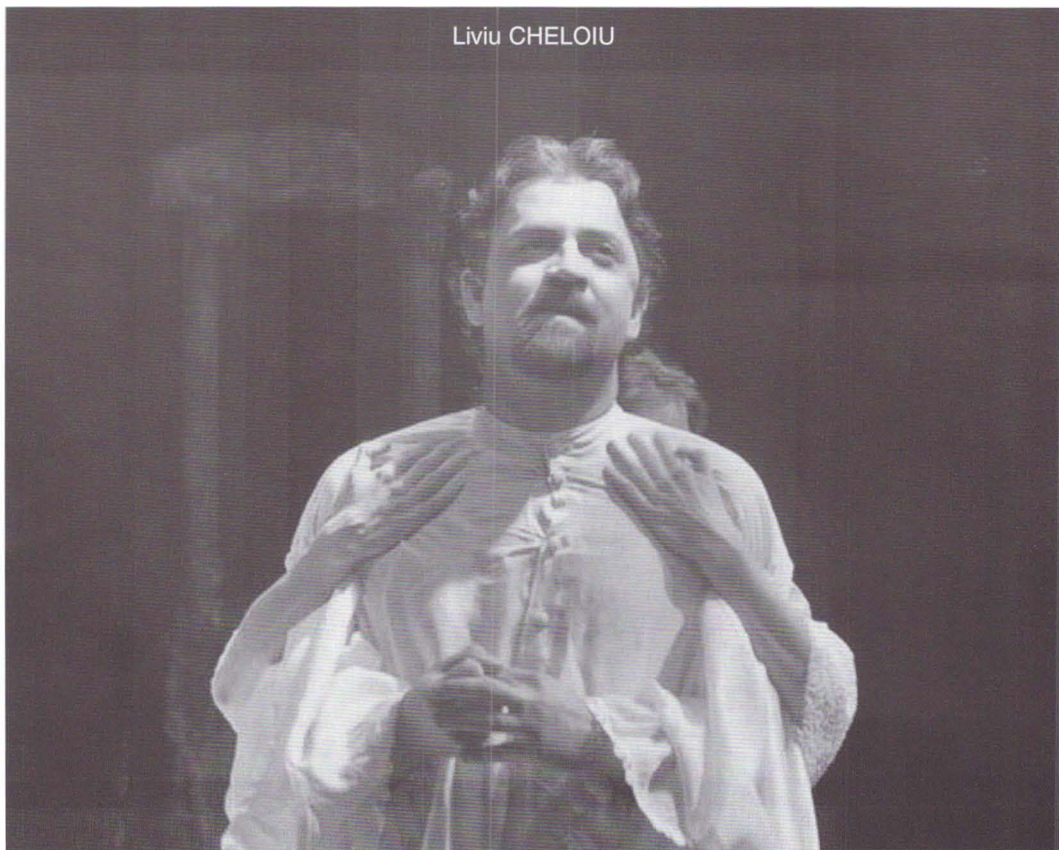

Antoaneta IORDACHE

*Un spectacol târgoviștean plăcut,
în anticamera adevăratei „Cabale...”*

La spectacolul pus în scenă acum de Vadász László nu trebuie să intri cu „Dosarul Molière” asupra ta – citit filă cu filă. Ar fi neprofitabil. Ai fi în situația celui ce, lansând o întrebare greșită, ar primi un răspuns de asemenea greșit. Montarea aceasta se obligă să „urmeze” piesa – **Cabala bigoșilor** –, replica lui Bulgakov, iar nu biblioteca unui caz, de altfel complicat și, deocamdată, numai parțial deslușit. Desigur, calea pe care a urmat-o regizorul poate să creeze o oarecare insatisfacție în rândul spectatorilor instruiți (ei, vrând-nevrând, își aduc în memorie variantele scenice anterioare, mult mai preocupate de enigmaticul destin al lui Jean-Baptiste Poquelin, „zis Molière”, mult mai dispuse, în consecință, să propună o argumentație, o „soluție” pentru diversele, paradoxalele, ireligioasele, insondabilele meandre existențiale, ale eroului textual). De ce nu s-a încumetat regizorul să „deschidă trapele speciale” de sub text și să plonjeze în „cazanul

Liviu CHELOIU

cu smoolă“ al unei ipoteze spectaculare de mare anvergură? Poate dintr-un calcul „aritmetic“ cu ecuație simplă, în termenii căreia se află coordonate raționale privindu-l pe el însuși, întâlnindu-se concomitent cu: Bulgakov/Molière/Trupa din Târgoviște. Montarea dă, în câteva scene, senzația că „se oprește“, precaut, la câțiva pași de granița spre „celălalt spectacol al lui Vadász“ – cel dintr-un proiect regizoral ideal.

Ei bine, odată puse deoparte cărțile despre Molière și albumele din memorie, spectacolul târgoviștean este unul captivant, valent în multe sensuri. Vadász László reușește, din punctul meu de vedere, să asambleze plăcut oferta piesei cu potențialitățile distribuției. Puternica ambiție de joc a Teatrului „Tony Bulandra“ din Târgoviște se simte, se și manifestă. Problema confruntărilor din text e limpede, coerent rezolvată regizoral și interpretativ, „lumile“ ce-și dispută spațiul au axele centrate inconfundabil, personajele sunt individualizate – aproape fără excepție. Unul dintre cele mai interesante lucruri din acest demers („din anticamera“: oare la Bulgakov, oare la Molière ?...) al lui Vadász ține de o „răsturnare fotografică de valori“, care își dezvoltă inversarea tot timpul reprezentăției. În fapt, în montare, Molière–Dramaturgul–Actor și „Ai Lui“ sunt priviți în principal din unghiul reactivității lor omenеști la întâmplările din jur, încât, deși „ii știm actor?“, ni se arată vulnerabili (... ca orice om de rând), ni se par astfel „adevărați“ – pe când Regele Franței și „Curtea Sa“ sunt figurați în consecința irealității (sau falsității, ori superficialității) lor fundamentale, încât, deși „le cunoaștem“ istoricitatea, abia aceștia ni se par *Comedieni*, niște comedianți cu trucuri neșlefuite, deoarece vizibile (trupă ridicolă, cu care Molière nu și-ar fi pus în scenă *Tartuffe*...). Este, fără dubiu, un semn de nerv regizoral autentic în acest joc *upside-down* cu oglinda scenică. Iar efectul, strict în montare, e generator de atenție. Din păcate, schimbarea de tratament între *Teatru* și *Politichia regală* nu atrage crearea unui unghi nou și asupra... Bigoților. Aceștia din urmă „satisfac“ rețeta comună, obișnuită. Cele mai puțin surprinzătoare idei spectaculare vin din zona „grupului veșnic cernit“, de a cărui compunere, înfățișare, cazuistică, regizorul dovedește a nu se fi preocupat prea mult. (Cel mai lipsit de noimă – căci și de teatralitate – moment al montării se înregistrează, neîntâmplător, tot „în zonă“, anume „în catacombele bigote“, cu ocazia mimării evidente a autobiciuirii unui „actant“.) Mecanismul de bun ceasornicar al lui Vadász a clacat, probabil, în punctul acesta de pe cadran. Per total, scenele în care intervine preoțimea – intriga „puterilor de mijloc“ – nu izbutesc să se ridice la semnificativ, astfel că punerile lor la cale nu conving suficient, nu par definitiv periculoase, n-au forța pe care le-au atribuit-o istoricii, comentatorii Cazului Molière.

Cel mai frumos și mai sigur compartiment al reprezentației este scenografia, cadrul și costumele semnate de Valentin Codoiu. În ambianța lui scenică armonioasă pot să se miște lejer, „ca de la sine“, toate „figurile de dicționar ale piesei“: „actorii iluștri“, „comedianții ridicoli“, Molière, Ludovic cel Mare, membrii Cabalei Sfintei Scripturi... Scenografia e cel mai inventiv însoțitor al regizorului, din acest spectacol. Prima apariție a curții lui Louis le Grand poate fi calificată drept o foarte inteligentă „rupere de ritm“, cu mijloace scenografice. Apariția te duce cu gândul la câte un traveling surprinzător, din Tarkovski, la indiciile neobișnuite din filmele lui. E atent compus și regizoral momentul, până la detaliu, cu o minuție pe care Vadász László ar fi meritat să o aplice și asupra altor fragmente din „mecanismul“ său spectacular. Arhitectura pedantă a mișcărilor grupului, cinetica imaginii alcătuite de costume și, în plus, un modul de figurație absolut remarcabil fixează, împreună, într-o ramă de

necontestat, „parodia cu ștaif“ a Curții. Iar desenul, paleta scenografică, sunt esențiale. De fapt, pretutinderi în montare, datorită discursului scenografic pricepem, deosebim, calificăm Lumile aflate în opoziție; datorită inspiratei scenografii devin pregnante diferențele dintre Lumea Artei și Lumea Puterii politice. Costumele nu doar „îmbracă“, ci sunt chiar personajele de pe canava. N-aș vrea să trec cu vederea câteva scurte, însă foarte reușite scene care contează pe „non-verbal“ pentru a da consistență și culoare comică figurilor, relațiilor expuse, scene ce fac să se și rețină în mod subliniat profesionalismul, paleta de posibilități a unor actori (deși în roluri nu prea extinse), cum sunt: Mara Opriș (în travesti, un marchiz jucător de cărți, ce-i întinde regelui tarot-ul, într-un ritual iute, însă plin de subtext), ori Romul Morușan (marchizul june-prim care izbucnește, pe neașteptate, într-o arietă a „trilurilor de coloratură“ și o execută „cu metodă“ și avânt). Dar chiar înainte de începutul propriu-zis al desfășurării bulgakoviene, într-un moment – „copertă“, sau avertisment, cu publicul în sală, cu scena acoperită de o cortinetă din plastic (prin îngusta fantă a căreia abia pătrunde ochiul din sală), Molière se află întins pe o masă (spitalicească, de operație), înconjurat de cercul unor forme umane cernite („bigoții“), agitând ustensile enormissime, cu aparență industrială, obiecte mai degrabă „de grădinarit“ decât chirurgicale. Sigur, aici e o tușă de sarcasm, dar și un semnal al ideii de „teatru în teatru“.

În rolurile de întindere din piesă se remarcă: Vitalie Ursu (marchizul spadasin cu mișcări de robot debreiat fiind cea mai meticolos elaborată prezență din scenă; iar masca personajului vorbește și despre meschinăria agresivă din mediu), dar și Liviu Cheloiu (*Molière*, condus cu acuratețe de interpret între limitele fixate prin proiectul regizoral; inevitabil, datorită decupajului coordonator, personajul nu are și polifonia modelului care a continuat să nedumerească epocile, mult după ciudata-i dispariție). Actorului foarte tânăr care este George Constantinescu îi revine rolul lui Bouton mucarnicul teatrului și valet al lui Molière. Subtila portretizare izbutită de interpret, capacitatea de a grada, ascendent, parcursul scenic – și de a-și descoperi la intersecția relațiilor textuale mereu o nouă motivație pentru lărgirea complexității personajului său – comunică despre talentul actorului și, totodată, fac din valetul Bouton un instrument dramatic de care depinde, în bună măsură, menținerea interesului, în montare, chiar față de eroul tribulațiilor piesei, Molière. De altminteri, finalul „în doi“: Bouton–Molière nu mai lasă nici o urmă de îndoială asupra importanței prestației actorului George Constantinescu, care conduce cu mână sigură înfruntarea concluzivă a spectacolului. Cu o parte rămasă în echivoc, *Cabala...* de acum a lui Vadász László administrează corect câteva dintre energiile artistice ale Teatrului „Tony Bulandra“ din Târgoviște.

Teatrul „Tony Bulandra“ Târgoviște – Cabala bigoților de Mihail Bulgakov. Regia Vadász László. Scenografia Valentin Codoiu. Ilustrația muzicală: Bogdan Matei. Cu: Liviu Cheloiu (*Jean-Baptiste Poquelin de Molière*), Irina Melnic (*Madeleine Bejart*), Laura Vasiliu (*Armande Bejart*), Radu Câmpean (*Charles Varlet de La Grange*), Romul Morușan (*Zacharie Moirron*), Iulian Ursu (*Philibert du Croisy*), George Constantinescu (*Jean-Jacques Boutton*), Sebastian Bălășoiu (*Ludovic cel Mare*), Vitalie Ursu (*Marchizul d'Orsigny*), Corneliu Jipa (*Arhiepiscopul Parisului*), Mara Opriș (*Marchizul de Lessdac, jucătorul de cărți*) Maria Nicola (*Bufonul regelui*), Adrian Anghel (*Părintele Bartolomeu*), Alexandru Anghel (*Fratele Putere*), Iulian Ursu (*Fratele Devotament*), Ana Maria Oglindă, RalucaBăbșan (*Membri ai Cabalei Sfinte Scripturi*). Data premierei: 26 noiembrie 2006.